

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE "HISTORISCHE VERENIGING SOEST"

15e jaargang nr. 4 voorjaar 1995

Foto omslag:

Gedenknaald ter nagedachtenis aan de gevallen kameraden van de Lucht VaartAfdeling van het Nederlandse Leger op Vliegkamp Soesterberg. Opgericht 30 juni 1923, d.i. tien jaar na de opening van het militaire vliegkamp Soesterberg. Na de oorlog verplaatst en opnieuw onthuld in juli 1948. Gemeentelijk monument.

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur

Voorzitter : P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secretaris : Mevr. E. Stolwijk, Kruisweg 2, Soest, Telefoon 02155-17113
Penningmeester : J.Th. van der Putten, Leeuwerikweg 30, Soest
Overige leden : A.J. van den Dijssel, Irenelaan 7, Soest
J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest
W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
W. Schimmel, Steenhoffstraat 77a, Soest
R.P. van Dorresteyn, Kolonieweg 6a, Soest
Redactie : P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Vormgeving : Drukkerij Practicum BV, Torenstraat 22a, Soest
Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk:

op de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8

danwel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te Soest,
rekening nummer 3599.02.235. (Giro van de bank: 212775.)

RUNDERPEST IN SOEST

door G.J.M. Derks

In de afgelopen eeuwen werd Nederland herhaaldelijk getroffen door besmettelijke rundveeziekten, zoals veepest, longziekte, tuberculose en miltvuur. Ook Soest ontsnapte daaraan niet, blijkens enkele in het oud archief van de gemeente bewaard gebleven stukken, betrekking hebbende op de runderpest in de 18e eeuw. Het betreft een drietal lijsten met de namen van rundveehouders (namelijk twee lijsten van 1770 en een van 1772), de tekst van een verzoek van het gerecht van Soest aan het provinciebestuur van 1745 en een stuk waarvan de relatie met Soest niet duidelijk is. (1)

De veepest in de 18e en 19e eeuw

De veepest heerste vooral in de 18e eeuw, zoals bijvoorbeeld rond 1713/1714, 1745 en 1768-1786. De provinciale overheid vaardigde destijds diverse maatregelen uit om verspreiding te voorkomen. De pest liet zich echter niet gemakkelijk beteugelen, mede doordat tegenwerkende boeren in de ziekte eerder een straffende hand van God zagen dan dat zij zich een epidemische ziekte konden voorstellen.

Pas tientallen jaren later, nadat rond 1865 de veepest opnieuw de kop had opgestoken, werden afdoende maatregelen genomen om deze gevreesde ziekte onder rundvee uit te bannen. In de loop van de 18e eeuw was al gebleken dat het direct afmaken van de ziek geworden beesten het beste middel was om de veepest snel de kop in te drukken.

Het verzoek van 1744 of 1745

De aan de ziekte gestorven runderen moesten zo snel mogelijk worden begraven. De boeren vonden het echter zonde om de huiden niet te gebruiken en blijkbaar had men het provinciebestuur verzocht om de overleden beesten te mogen villen.

Op 1 januari 1745 gaven de "Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht" namelijk toestemming om, voor het begraven van de aan de veepest gestorven runderen, de beesten te villen. Daaraan werd de voorwaarde verbonden dat de gevilde beesten aan stukken moesten worden gehakt en begraven en voorts dat het vel op de werf of hofstede in de kalk zou worden gelegd voor minimaal zes weken en niet werd vervoerd of verkocht buiten weten van de schout of de secretaris.

GODS SLAANDEHAND OVER NEDERLAND, DOOR DE PEST-SIEKTE ONDER HET RUND VEE.

Nadat de Soester veehouders hiervan op de hoogte waren gesteld, kwamen enkelen met het verzoek om de gestorven beesten aan de looier van het dorp te mogen verkopen. De looier zou dan de beesten terstond in een kalkkuip leggen. Het dorpsbestuur durfde dit niet toe te staan zonder toestemming van de Staten. De secretaris Van Veerssen zond een brief naar Utrecht met een verzoek om permissie. Op 29 januari kregen de boeren toestemming om de vellen aan de looier te verkopen, mits de vellen zonder "tijdversuijm" in een kalkkuip werden gelegd en niet onafgedekt op het erf bleven liggen.

De looierij was mogelijk (nog) gevestigd op Soestdijk, waar Klaas Hendriks Tesselhoff in 1702 een derde part van een huis en hofstede met leerkuipen kocht. (2) In de 18e eeuw waren verschillende leden van het geslacht Tesselhoff van beroep schoenmaker en mogelijk tevens leerlooier.

De lijsten van 1770 en 1772

Van de drie bewaard gebleven lijsten met eigenaren van rundvee is de oudste het langst. Deze lijst werd opgesteld naar aanleiding van een schrijven van de "Heeren Gedeputeerde Staaten 's Lands van Utrecht" van 31 oktober 1769. De lijst is op 11 januari 1770 ondertekend door de schout mr.

Cornelis Pannekoek, de schepenen Rutgerus de Beer en Peter Migielse Dijkmans en de secretaris W.G. van Veerssen.

Op een tweede lijst zijn gegevens bijgehouden van januari tot en met april 1770. De lijst, mogelijk een kladlijst, is niet ondertekend. De derde lijst is opgesteld na een nieuw aanschrijven van Gedeputeerde Staten van 3 april 1772. Op deze lijst staan alleen drie broers Stalenhoef, namelijk Peter Ysaksen, Hendrik Ysaksen en Jacob Ysaksen. De lijst werd op 18 december 1772 opgemaakt en ondertekend door de schout, secretaris en twee schepenen. Schout en secretaris waren dezelfde als in 1770; de schepenen waren Cornelis van Altena en Rijk Varekamp.

De omvang van de epidemie

De oudste lijst omvat 42 namen van eigenaren van rundvee. Samen hadden zij bij het uitbreken van de pest 392 runderen. Daaronder waren alleen de koeien en ossen van drie jaar en ouder begrepen, alsmede de kalfdragende of melkgevende vaarzen. Van deze 392 runderen waren er sinds het uitbreken van de ziekte al 312 gestorven. Slechts acht beesten waren niet ziek geworden.

Bij sommige eigenaren ging de hele veestapel aan de ziekte ten onder, zoals bij Cornelis van Altena (negen stuks) en Gerrit Gijsbertse Schouten (acht stuks). Het drama trof ook houders van kleine aantallen vee: de weduwe van Peter Koelen - bewoonster van het boerderijtje waarin nu het pannekoekenrestaurant "De Smickel" is gevestigd - verloor haar enige koe.

Uit de lijst blijkt voorts dat ongeveer een derde deel van de veehouders sinds het uitbreken van de ziekte nieuwe runderen had gekocht. Zo kocht Aart Wouterse [Hilhorst], mogelijk woonachtig op de Princenhoff (te Soestdijk?), zeven nieuwe beesten, nadat maar liefs veertien van zijn vijftien runderen aan de pest waren bezweken.

Verspreiding binnen Soest

Helaas staat niet vermeld waar de getroffen rundveehouders precies woonden. Voor wie uit andere bronnen meer op de hoogte is van de woonplaatsen van de boeren is het echter duidelijk dat de veepest zich in deze jaren niet tot bepaalde delen van het Soester grondgebied beperkte.

In de Birkt "bezocht" de pest onder andere de boerderijen

Hinlopen (waar de weduwe Arien Reijertsen [= "voormoeder" familie Van Hofslot] dertien runderen had) en het Lange Huijs (bewoond door Tomas Willemse Wantenaar, houder van vijftien runderen). Bij Peter Janse van Stoutenburg, boer op Grooteloo aan het Kort End, stierven drie van de negen runderen. Aan het Lang End woonde de weduwe van Peter Geurtsen Hilhorst (vermoedelijk ter plaatse van de huidige boerderij van P. Kuijper aan het Kerkpad Nz). Bij haar koste de ziekte het leven van zeven van de tien runderen. Jan Peterse Dijkman woonde in 1778 op Hees, mogelijk woonde hij daar ook al omstreeks 1770. Bij hem stierven zeven van de negen beesten.

"De grootste boeren"

De lijsten zijn tenslotte zeer interessant omdat ze ook enig inzicht geven in de welgesteldheid van de Soester inwoners, voor zover men dat zou kunnen meten aan het aantal runderen dat werd gehouden. De drie lijsten geven samen de namen van 55 verschillende houders van rundvee. Daarvan hadden 23 personen vijf of minder runderen, tien beschikten over zes tot tien beesten en veertien over elf tot vijftien stuks. Slechts acht boeren hielden meer dan vijftien runderen.

Van deze acht boeren had Wouter van Logtensteijn er het grootste aantal, namelijk 24 stuks. Op welke boerderij Wouter in 1769 woonde is niet met zekerheid bekend. Zijn weduwe woonde later op de Jonkershofstede, een boerderij aan het Kerkpad (thans Kerkpad Zz). De Jonkershofstede was echter in 1769 nog eigendom van zijn vader Jacob van Logtensteijn, die met 21 runderen ook tot de "grootste" boeren behoorde.

Hendrikus de Beer en Peter Michielse Dijkman hadden ook ieder 21 runderen. Peter Dijkman was eigenaar van verschillende boerderijen in Soest, zodat het niet eenvoudig is te bepalen waar hij zelf woonde. Vermoedelijk was het een boerderij aan het Kerkpad Nz. Hendrikus de Beer boerde op de Grote Melm. Zijn vader, Rutgerus de Beer, had achttien runderen. Rutgerus de Beer en zijn vrouw Christina Schouten waren "schatrijk". Zij bezaten meerdere boerderijen en zijn in Soest wellicht het meest welgestelde boerenechtpaar geweest van de hele 18e eeuw.

Anthony van Logstensteijn en Jan Schouten telden met elk zeventien runderen beslist ook mee. De boerderij van Jan Schouten stond aan het Kort End; Anthony van Logstensteijn woonde aan het Lang End, dichtbij de R.K. kerk.

Jan Hendriksen van 't Klooster boerde op de bekende boerderij 't Klooster (waaraan zijn familie haar naam ontleende) en had bij het uitbreken van de veepest zestien runderen.

Bronnen:

Klaas Jansma en Meindert Schroor (red.). Tweehonderd jaar geschiedenis van de Nederlandse landbouw. Leeuwarden, 1987.

Sonja Barends e.a. (red.) Over hagelkruisen, banpalen en pestbosjes. Historische landschapselementen in Nederland. Utrecht, 1993.

Noten:

1. Gemeente Archief Soest, Oud Archief, invnr. 43 (stukken betreffende maatregelen genomen naar aanleiding der heerschende runderpest; 1745) en 44 (Lijsten van aan de runderpest gestorven beesten; 1769, 1770 en 1772)
2. Rijks Archief Utrecht, Dorpsgerechten, invnr. 1907, fol. 21 (transport dd 26-10-1702)

KATHOLIEK ONDERWIJS IN SOEST (VERVOLG)

door J.E.J. Hilhorst

In het aartsbisdom Utrecht werden omstreeks het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 veel religieuzen bij het onderwijs betrokken, maar onder hen waren nog nauwelijks mannelijke religieuzen te vinden. Het moest tot 1873 duren voordat de Fraters van Utrecht gesticht werden. Daartoe werd het initiatief genomen door de tweede aartsbisschop van Utrecht, mgr. Andreas Schaepman, die als geen ander de grote waarde van het katholiek onderwijs en de katholieke opvoeding onderkende. De bisschoppenconferentie schreef in het midden van de negentiende eeuw een eerste handvest voor de katholieke school.

Na een flinke periode van groei kwam voor alle congregaties

op een gegeven moment de noodzaak van afstoten en afbouwen nabij. In de jaren zestig van de twintigste eeuw was het met de uitbreiding van werkzaamheden - scholen stichten, instituten in het leven roepen, publikaties op de markt brengen - definitief gedaan.

In die tijd nam men plaatselijk steeds vaker de verantwoordelijkheid op zich voor eigen schoolstichtingen. De roep om medezeggenschap, inspraak en wezenlijke betrokkenheid werd van invloed op het besturen van scholen.

Religieuzen als hoofd van scholen werden steeds meer vervangen door niet religieuzen, mede omdat verschillende religieuzen nieuwe taken op zich namen.

De niet-religieuzen wensten meer overleg met het totale bestuur. De tijd van overdracht en fusies brak volledig door. Omdat de katholiciteit van het onderwijs gewaarborgd diende te worden, werd er in deze periode intensief en langdurig onderhandeld.

Alles diende zodanig geregeld te zijn dat mensen er emotioneel aan toe waren een school over te dragen of over te nemen en dat zaken organisatorisch en financieel geregeld en gezond waren, zodat de nieuwe verantwoordelijken zodanig ingewerkt waren dat zij op verantwoorde wijze aan de slag konden.

Voor de Zusters van Onze Lieve Vrouw werd op 1 augustus 1981 een historische mijlpaal bereikt. Het bestuur van de MAVO ter EEM, de laatste school van de Zusters van Onze Lieve Vrouw werd overgedragen aan de Stichting Katholieke MAVO in Amersfoort. Een periode van 160 jaar werd daarmee afgesloten.

In 1989 waren nog een viertal zusters werkzaam in het onderwijs en heeft geen enkel lid van de congregatie nog een bestuurlijke taak in de een of andere school.

Ontwikkelingen in Soest vanaf ca. 1900

Voor de verdere ontwikkelingen van het katholieke kleuter- en lager onderwijs zijn een aantal factoren bepalend geweest t.w.:

- a. De wetgeving op het terrein van het kleuter en lager onderwijs;
- b. De groei van de bevolkingsomvang en het aantal rooms-katholieken dat daarvan deel uitmaakt;
- c. De plaats van het katholiek onderwijs binnen de katholieke gemeenschap.

Het stichten van scholen was een aangelegenheid van de parochies. Binnen Soest is het aantal parochies tot 5 uitgegroeid, t.w.:

- Parochie H.H. Petrus en Paulus (Soest-Midden);
- Parochie Maria Onbevlekt Ontvangen (Soestdijk);
- Parochie H. Familie (Soest-Zuid);
- Parochie H. Joannes (Soesterveen);
- Parochie H. Carolus Borromeus (Soesterberg).

Het bestuur van de scholen berustte tot 1969 bij de parochiebesturen. In dat jaar werd het bestuur van de scholen overgedragen aan de opgerichte "Stichting voor Katholiek Onderwijs Soest" en later voor Soesterberg in de Stichting R.K. Onderwijs Soesterberg.

In 1992 heeft een fusie van de beide stichtingen plaats gevonden, waardoor zowel de scholen uit Soest als Soesterberg binnen één rechtspersoon zijn ondergebracht, t.w. de Stichting voor Katholiek Onderwijs Soest/Soesterberg.

Schoolgebouwen voor de R.K. lagere scholen en het basisonderwijs te Soest

De stichting van schoolgebouwen was zoals eerder aangegeven, naast de activiteiten van de Zusters van Onze Lieve Vrouw, tot 1969 een aangelegenheid van de parochiebesturen.

In de 125 jaar van het katholiek onderwijs zijn de volgende scholen in de verschillende parochies gerealiseerd:

ROOMS KATHOLIEKE PAROCHIE VAN DE HEILIGEN PETRUS EN PAULUS

De Sint Bonifaciuschool

In het voorafgaande is aangegeven dat vanaf 1869 in het St. Jozefgesticht reeds les werd gegeven. In 1871 verrees aan de andere zijde van de Holleweg (= Dalweg) de Sint Bonifacius-school (zaal Noord). Het was een jongensschool. In het midden van het gebouw treft men de voormalige onderwijzerswoning aan.

Een van 17 december 1900 daterend bouwplan voorziet in de bouw van een nieuwe jongensschool met vier lokalen. Dit is de huidige Bonifaciuschool (Steenhoffstraat 26).

Het woonhuis, thans Steenhoffstraat 24, werd in 1901 gebouwd als nieuwe woning voor het hoofd van de school.

De oude woning werd bestemd voor de conciërge van het verenigingsgebouw. Uitbreidingen vonden plaats in 1911 en 1992.

De ondergetekende verklaart met genoegen dat Peter Van den Bremer, leraar der 1ste Bonifacius-School voor gewoon lager onderwijs geweest zijt te Soest, van den eersten Februari achthienhonderd twee en zeventig tot den eersten Mei achthienhonderd vijf en zeventig, gedurende dien tijd zich steeds leeraarsbraaf en godsdiensdig in genoemde school gedragen heeft en daar door naar vermogen alle voordeel heeft getrokken van het onderwijs daar gegeven, waaralve hij met dit aanstel alle goeds belooft voor de toekomst.

Soest in Mei 1875

W. Geer
hoofdbond.

Getuigschrift van de Bonifaciuschool in 1875.

In dit schoolgebouw wordt thans volgens de methode Montessorie onderwijs gegeven.

Een oorkonde inzake de stichting (26-04-1901) werd aange troffen.

Sint Josephschool

Naast de hiervoor genoemde jongensschool werd in deze parochie een meisjesschool gesticht. Deze school kreeg de naam: St. Joseph.

Het schoolgebouw met speelterrein was gelegen aan de Steenhoffstraat 48. Het ontwerp dateert uit 1907 en het gebouw is vrijwel identiek aan de St. Bonifaciuschool. Het pand is in 1983 verbouwd tot moskee.

Philomena-kleuterschool

Het schoolgebouw met speelterrein was gelegen aan de Steenhoffstraat nr. 44a te Soest en stond bekend als de Philomena-kleuterschool.

De parochie heeft over de grond in de twintiger jaren het eigendom verkregen. De eigendom van de gebouwen is verkregen door stichting. In het gebouw, dat in 1927 is gerealiseerd naar het ontwerp van gemeente-architect J.H. Ingenhaag, werd een kleuterschool gevestigd. De naam van de school werd later gewijzigd in "De Kastanjehof" (Parallelweg). Als gevolg van de integratie van het kleuter- en lager onderwijs werd dit gebouw per 1-08-1986 door de scholenstichting, die het in 1969 bij de scholenfusie ter beschikking had gekregen, weer aan de parochie overgedragen. Thans is de Sportschool Budoryu-Soest in het gebouw gehuisvest.

ROOMSCH KATHOLIEKE PAROCHIE VAN DE ONBEVLEKTE ONTVANGENIS VAN DE HEILIGE MAAGD MARIA

Mariaschool

Het schoolgebouw met het speelterrein, gelegen aan de Mariastraat nr. 1 te Soest, staat bekend als de Mariaschool. Het gebouw (eclectische stijl) is in 1921 gerealiseerd (5 lokalen met gymzaal) en heeft een V-vormige plattegrond met een naar de weg toe gerichte driezijdige ingangspartij, waarboven een achzijdig tentdak, bekroond door houten lantaarn en circelkruis. Boven de dubbele houten toegangsdeur is een halfroond snijraam aangebracht.

Boven de deur bevindt zich een siersmeed ijzeren lantaarn en de naam van de school in siersmeedwerk. Het topgeveltje is voorzien van een mozaïkwerk, voorstellende de Mater Maria en de Heilige Geest. Het gebouw is gerealiseerd naar ontwerp van de gemeente-architect Van Vliet en is in 1937 uitgebreid.

Aanvankelijk heeft het in de bedoeling gelegen dit gebouw na de scholenfusie per 01-08-1982 te behouden voor het onderwijs. De gemeenteraad heeft nog op 15 januari 1981 besloten medewerking te verlenen aan het verbouwen van dit schoolgebouw. Tegen dit medewerkingsbesluit is beroep aangetekend en uiteindelijk is de school voor het basisonderwijs niet behouden gebleven.

Sint Theresiaschool

De Sint Theresiaschool is aan de St. Theresiastraat nr. 16 te Soest. Het schoolgebouw dateert van 1957.

In deze school is thans de Katholiek Basisschool Soestdijk gehuisvest. Sinds enige jaren wordt hier onderwijs gegeven naar het Dalton-systeem. De naam van de school is gewijzigd in "De Driesprong".

Het Kleuterhuis

Het Kleuterhuis (A'damse schoolstijl) was gelegen aan de Mariastraat nr. 3 in Soestdijk. Het werd in 1931 gebouwd naar een ontwerp van architect Arnold Brouwer en de opdrachtgever was H.J. Molder.

Na de invoering van het basisonderwijs en de integratie van het kleuter- en lager onderwijs heeft het schoolgebouw ruimte moeten maken voor woningbouw ter plaatse.

ROOMSCH KATHOLIEKE PAROCHIE VAN DE H. FAMILIE, JEZUS, MARIA EN JOSEPH

De Sint Willibrordusschool

De St. Willibrordusschool is gelegen aan de Willibrordusstraat, tegenover de R.K. kerk van de parochie van de H. Familie. In 1951 werd met de bouw van de school, onder architectuur van A. Brouwer een aanvang gemaakt en op 1 september 1952 officieel in gebruik genomen. De vijfklassige school telde toen 250 leerlingen. De noodzaak van een tweede school diende zich aan, echter dat duurde nog tot 1961 eer deze werd aanbesteed.

Met de scholenfusie op 01-08-82 ging de functie voor het onderwijs verloren. Thans is in het gebouw het gezinsvervangend dagcentrum "De Schoutenkamp" gevestigd.

De Sint Ludgerusschool

In het Vossenveld op de hoek Vosseveldlaan/Hildebrandlaan is sinds 1962 de St. Ludgerusschool gevestigd (4 lokalen) en in 1978 is de school uitgebreid met 2 lokalen. Het R.K. basisonderwijs voor de wijk Soest-Zuid is na de scholenfusie en de integratie van het kleuter- en lager onderwijs in dit gebouw ondergebracht.

Fatima-kleuterschool

De Onze Lieve Vrouwe Stichting heeft eveneens een kleuter-

school in de Parochie van de H. Familie in eigendom gehad. De school was gevestigd aan de Ericaweg, naast het klooster Regina Pacis van de Zusters van Onze Lieve Vrouw Amersfoort. De school werd in 1954 gerealiseerd en beschikte over 3 werklokalen en 1 speellokaal. Per 01-08-1988 verloor de school haar functie en werd afgebroken om plaats te maken voor woningbouw.

PAROCHIE VAN DE H. JOANNES

Soest heeft een aanmerkelijke groei doorgemaakt en geheel nieuwe wijken werden gerealiseerd zoals Smitsveen, Klaarwater en Overhees I en II.

Voor de katholieke gemeenschap betekende dat dat de stichting van nieuwe schoolgebouwen noodzakelijk werd.

Vanaf 1969 was het besturen van de scholen door de parochies overgedragen aan de Stichting voor Katholiek Onderwijs Soest en deze nam de uitbreiding van het aantal scholen ter hand. De scholen zijn gebouwd binnen de grenzen van de op 1 januari 1976 opgerichte parochie van de H. Joannes.

Achtereenvolgens werd gebouwd:

- R.K. Lagere school "De Wiekslag", Smitsweg 46 (6 lokalen en een gemeenschapsruimte); Het gebouw is gerealiseerd in 1969.

- R.K. Kleuterschool 't Hummelhonk, Weegbreestraat 359-a

In 1971 werden voor de huisvesting van de kleuters 2 speel/werklokalen als noodlokalen in gebruik genomen.

Op 18 februari 1982 is door de gemeente medewerking verleend voor het onderbrengen van de kleuterschool in de lagere school.

Het schoolgebouw 't Hummelhonk" is op 03-03-1988 door brand verloren gegaan.

De basisschool "De Wiekslag" is op 01-08-1988 vanwege het dalende aantal leerlingen gesloten.

Het gebouw staat thans ten dienst van de reformatorische basisschool "Daniël".

- R.K. lagere school "De Achtbaan", van Hamelstraat 99

- R.K. kleuterschool "De Achtbaan", van Hamelstraat 97

Feitelijk werden zowel het kleuter als het lager onderwijs in een schoolgebouw ondergebracht. De scholenstichting dateert van 1973.

In het nieuwe gedeelte van Soest werden als laatste nieuw-

bouw gepleegd met de realisering van:

- R.K. lagere school "De Wegwijzer", Willaertstraat 41. Evenals "De Achtbaan" werden in dit gebouw 6 lokalen en een gemeenschapsruimte ondergebracht.

- R.K. Kleuterschool "De Wegwijzer", Willaertstraat 43. Ook hier werden het kleuter en lager onderwijs feitelijk in een gebouw ondergebracht. De scholenstichting dateert van 1976.

De integratie van het kleuter- en lager onderwijs, als uitvloeisel van de Wet op het basisonderwijs heeft, tot gevolg gehad dat het aantal schoolgebouwen in de tachtiger jaren sterk is teruggelopen.

Momenteel is het R.K. basisonderwijs ondergebracht in de volgende schoolgebouwen:

- Bonifaciuschool (Montessorieonderwijs - Steenhoffstraat)
- De Driesprong (Daltononderwijs - St. Theresiastraat)
- Ludgerusschool (Vosseveldlaan)
- De Achtbaan (van Hamelstraat)
- De Wegwijzer (Willaertstraat)

PAROCHIE H. CAROLUS BORROMEUS

Carolusschool

In Soesterberg heeft het lager onderwijs zo zijn eigen geschiedenis gehad. De eerste katholieke school - St. Carolus - dateert uit 1923 en was gelegen aan de Gen. Winkelmanstraat (A'damse schoolinvloeden). De school is gebouwd naar een ontwerp van H.C.M. van Beers uit Huis ter Heide. In 1929 werd de school uitgebreid met o.a. een klaslokaal. De bouw van de onderwijzerswoning vond in 1953 plaats. Met de scholenfusie per 01-08-1982 heeft het schoolgebouw, na de huisvesting van het R.K. basisonderwijs in het pand van de voormalige Titus Brandsmaschool, plaats gemaakt voor woningbouw.

Het Kleuterhuis

De datum van de bouw van de Gabriël-kleuterschool is 1933 ten tijde van het pastoraat van H. Mocking. De school (nieuw zakelijke invloeden) is gebouwd naar een ontwerp van de architect A. Brouwer uit Soest. Het gebouw heeft inmiddels geen functie meer voor het onderwijs en is gesloopt.

Titus Brandsmaschool

Aan de Chr. Huijgenslaan verrees in 1959 de tweede R.K. lagere school te Soesterberg, nl. de Titus Brandsmaschool. In dit gebouw wordt vanaf 01-08-1982 het R.K. basisonderwijs in Soesterberg gegeven.

Don Bosco kleuterschool

Op hetzelfde terrein, echter in een afzonderlijk gebouw, is sinds 1964 het R.K. kleuteronderwijs gevestigd. Aanvankelijk onder de naam van de Don Bosco kleuterschool, doch na de scholenfusie in 1982 is deze school de Gabriël kleuterschool gaan heten. Met de invoering van het basisonderwijs is in Soesterberg sprake van de R.K. basisschool H. Carolus.

Naast het basisonderwijs werd er in Soest ook voortgezet R.K. onderwijs gegeven. Er was sprake van een ULO-school (H. Hart-ULO) en wel vanaf 1924. Later is deze school omgevormd tot de Kard. Alfrink MAVO. Voorts kende Soest nog een VGLO-school.

DE PROTESTANTSE FAMILIE SCHIMMEL I

door Gerard Staalenhoef

Inleiding

De bevolking van de provincie Utrecht is in de 16e eeuw niet zomaar opeens overgestapt van de Rooms-Katholieke naar de Protestantse religie. Overal op het platteland bleef men, op enige uitzonderingen na, Rooms, waarbij de pastoors werden gehandhaafd, doch hen werd verboden om missen te celebreren. Omstreeks 1580 leek het nog niet de bedoeling om de pastoors af te zetten en de algemene uitoefening van hun eredienst te beletten.

In 1586 poogden de Staten van Utrecht het protestantisme te bevorderen door te bepalen dat alle pastoors, schoolmeesters en kosteren, die zich niet geconformeerd hadden uit hun functie moesten worden ontheven.

Het ligt voor de hand dat pastoors die de nieuwe religie niet met veel enthousiasme omarmden toch, om niet brodeloos te worden, zich transformeerden in predikanten. Ook kosteren en schoolmeesters zullen een soortgelijke overstap hebben gemaakt.

Evenals de kerken van Soest en Baarn is ook de R.K.-kerk van

Leusden in 1580 geplunderd en in 1585 werd daar voor het eerst een Gereformeerde predikant aangesteld, die in 1605 door een ander is opgevolgd. Deze laatste verklaarde in 1606 dat hij het zingen van psalmen niet had kunnen invoeren omdat de koster niet kon voorzingen en een valse stem had. De naam van deze koster is ons niet bekend doch wel dat hij de kerkdiensten verliet om te tappen, want hij hield ook een herberg.

Overigens een combinatie die ook later wordt aangetroffen. De eerste Leusder koster waarvan wij de naam kennen is Goort Goortsz Buys, vermeld in de jaren 1610 en 1621, die een schuld heeft bij een Amersfoortse brouwer; kennelijk combineerde hij ook beide functies.

De eerste officieel bekende aanstelling betreft Seger van Achteveld die door de Staten van Utrecht in 1636, na het overlijden van zijn voorganger, wordt aangesteld tot koster en doodgraver. Hij is kennelijk bezitter van het kosterhuis want hij verkoopt dit in 1641 aan (opnieuw!) een Amersfoortse brouwer, wegens schulden die hij bij een andere brouwer had. Seger overlijdt in 1650 en zijn weduwe krijgt, gezien haar sobere staat, verlof om nog tot St. Maarten van dat jaar het kostersambt te bedienen.

Toch wordt reeds op 17 juli 1650 als koster en schoolmeester aangesteld de bejaarde Dirk Lubberts Vlugh. Hij is ca. 1575 geboren en was eerder notaris te Embden. In 1633 krijgt hij te Woudenberg een aanstelling als secretaris en al spoedig sluit hij een overeenkomst met de koster/schoolmeester om diens werk over te nemen. De koster heeft namelijk, zoals Vlugh in 1635 schrijft, weinig tijd omdat hij zich bezig houdt met kramerij, klompenmaken, vissen, vogelvangen en met bijen houden op de Veluwe en in de Betuwe, zodat hij alleen in de winter een paar maanden school houdt.

Als het voor de dan meer dan 70-jaar oude Dirk te zwaar wordt om de toren van Woudenberg te beklimmen voor het onderhoud van het uurwerk vertrekt hij naar Leusden.

Het duurt echter nog vier jaar voordat hij gedwongen zijn ambt van secretaris van Woudenberg neerlegt. Waarschijnlijk kon hij de inkomsten daarvan niet missen want de school te Leusden heeft minder leerlingen dan hij had verwacht. De oorzaak hiervan is waarschijnlijk dat er in de omgeving verschillende bijscholen waren.

Het kosterhuis van Leusden is, zoals reeds gezegd, in 1641

in bezit van een Amersfoortse brouwer en in 1653 heeft Dirk Vlugh voor 12 gulden per jaar een zijkamer en het hele achterhuis in huur. De rest is verhuurd aan een tapper; vermoedelijk is dit Buijs Jansz.

Daarom is Vlugh zo goed op de hoogte als hij in 1652 aan de Staten van Utrecht schrijft dat Willem Buijs Schimmel en zijn vader Buijs Janszoon "geheel paapsgezind" zijn.

Aangezien Willem Buijs in die tijd een bijschool houdt bij de Bavoortse molen voegt Vlugh er aan toe dat daar niet uit gereformeerde boeken les wordt gegeven en voorts dat hij door Willem "met schimpende vuyle woorden" is bejegend!

In 1655 legt Dirk Vlugh wegens hoge ouderdom zijn functies neer en een "Schimmel-dynastie" van ruim 130 jaar begint.

De kostersfamilie SCHIMMEL

1/I. Buijs Janse, geb. ca. 1600 ?.

Is mogelijk de tapper in het kostershuis te Leusden ca. 1652 en de vader van:

1/II. Willem Buysen Schimmel, geb. ca. 1625 ?.

Hij houdt aanvankelijk een bijschool bij de Bavoortse molen te Leusden maar wordt, na het terugtreden van Dirk Lubbertse Vlugh, op 31 juli 1655 door de Staten van Utrecht aangesteld als koster en schoolmeester van Leusden, ondanks dat zijn voorganger enkele jaren eerder zijn gereformeerde gezindheid ernstig in twijfel trok. Het beperkte inkomen van de koster bestond van oudsher uit "gerfkoren", eieren en brood dat hij zelf bij de boeren moest halen hetgeen niet altijd lukte. Na herhaalde malen bij de Staten om hulp te hebben gevraagd lukte het hem in 1687 om een deel van de betaling in nature te doen vervangen door een vast traktement.

Het kosterschap is voor Willem slechts één van zijn vele bezigheden: hij is tapper/herbergier/administrateur en boer met eigen land. Doch hij neemt het niet zo nauw met de rechten van anderen. Zo haalde hij eens ergens twintig voeder plaggen wederrechtelijk weg en ontdook als tapper de belastingen.

Zijn vrouw was hem daarbij behulpzaam want zij werd in 1666 betrapt toen zij een kan brandewijn in het beddestro leeg-goot terwijl een andere kan, onder een ton verstoppt, werd gevonden. Dat kostte 300 gulden boete en een jaar lang schorsing van de nering.

Toch zag Willem kans het kosterhuis (terug) te kopen, 25-3-1670.

Wat de aanleiding is, is onbekend doch vijf jaar later is hij het kosterschap kwijt. Prins Willem III van Oranje (de latere Koning-Stadhouder) stelt op 16 juni 1675, kennelijk buiten de Staten van Utrecht om, een andere koster/voorlezer aan, namelijk Reinier van Hartogsveld, doch als deze in 1682 overlijdt wordt Willem wederom koster van Leusden.

Het verlies aan inkomsten van het kosterschap compenseert Willem door op 22 oktober 1675 voor 200 gulden het recht op de inning van het paardjesgeld en het hondekoren van de 26 hoeven onder Leusden te verkrijgen.

Met afdracht heeft hij kennelijk geen haast gemaakt want in 1688 voeren de Staten van Utrecht een proces tegen de geerfden van Leusden omdat zij 14 jaar lang geen hondekoren en paardjesgeld hebben betaald; de gedaagden verklaren echter dat wel te hebben afgedragen.

Al zijn aktiviteiten hebben Willem kennelijk geen windeieren gelegd want als in 1675 een hoofd- en familiegeld wordt ingevoerd blijkt dat Willem Buijs vrij hoog wordt aangeslagen, niet alleen vanwege zijn grote gezin met zeven kinderen maar ook door zijn welstand.

Willem Buijsen Schimmel is kennelijk in 1692 overleden want in dat jaar wordt zijn zoon Jan door de Staten als koster aangesteld.

Zijn echtgenote is Jannetje Gijsberts, met wie hij ca. 1655 is gehuwd. Zij schonk hem acht kinderen; van de twee eerst vermelden is de doop niet gevonden, de anderen zijn te Amersfoort (Gereformeerd) gedoopt. Dit behoeft echter niet te betekenen dat zij ook te Amersfoort woonden, want reeds na 1615 heeft Leusden geen eigen predikant gehad doch verzorgden de drie Amersfoortse predikanten om beurten de belangen van Leusden.

De acht kinderen zijn:

- a. Buijs Willemse SCHIMMEL, geb. ca. 1650; bij zijn huwelijk jongeman van Leusden; ovl. na 9-11-1723, tr. Amersfoort (Geref.) 13/2-2-3-1679 [E.K. 25/479] Elbertjen Hendricks; bij haar huwelijk jongedochter van Amersfoort.

Het echtpaar Buijs Schimmel-Elbertje Ruijgh maakt zijn testament, waarin legaten worden toegezegd aan:

- Willem Janse Bruijnestein, die van zijn oom 25

- gulden zal ontvangen;
- Johanna Schimmel van haar broer 400 gulden krijgt en
 - Arien Schimmel, wonende te Leusden, eveneens 400 gulden.

Voorts zullen Willem, Johannes en Wilhelmina Schimmel gelijkelijk mee delen 9-11-1723 [RA. 1704, deel 1 acte 32].

- b. Willem SCHIMMEL. Wordt genoemd in het testament van zijn broer 1723. Mogelijk is hij dezelfde als de man van Oetje Everts die als weduwe testeert op haar vier kinderen 30-1-1747. Aangezien daarover echter geen zekerheid bestaat wordt dit echtpaar en hun nageslacht afzonderlijk besproken.
- c. Gijsbertien Willemse SCHIMMEL, ged. 19-7-1659; bij haar huwelijk, als Ghijsbertje Willem Schimmelsdr., jongedochter van en wonende te Leusden; ovl. vóór 9-11-1723, tr. Leusden (recht.) 12-3-1686 [E.K. 4/34]
Amersfoort (Geref.) 5-4-1686, att. van Leusden [E.K. 25/76]

Jan Gijsbertsz van Breunis Eng; bij zijn huwelijk jongeman van Barneveld en wonende te Leusden.

Te Amersfoort worden Gereformeerd gedoopt als kinderen van Jan Gijsbertse en Gijsbertje Willems: Gijsbert 1986, Gijsbert 1688, Jacobus 1691, Enickje 1693 en Willemijn 1700.

Voorts worden als zoons van Jan Gijsbertse, zonder vermelding van de moeder, nog twee kinderen gedoopt met de naam Wilhelmus 1692 en 1686. Vrijwel zeker is één van hen de Willem Janse Bruijnesteijn (verbastering van Breunis Eng?) die wordt genoemd in het testament van zijn oom Buijs Schimmel 1723.

- d. Willemtje SCHIMMEL, ged. 28-1-1664. Zij wordt als Wilhelmina genoemd in het testament van haar broer.
- e. Jan SCHIMMEL, ged. 23-1-1668. Hij wordt door de Staten van Utrecht aangesteld als koster van Leusden 9-2-1692. Zijn broer Arie neemt enige jaren voor hem waar tijdens ziekte en volgt hem in 1704 op. Volgens Mevr. de Booy is Jan dan overleden, doch hij wordt kennelijk nog vermeld in het testament van zijn broer 1723.
- f. Jordanus SCHIMMEL, ged. 10-8-1673, doch vermoedelijk jong overleden want hij wordt in 1723 niet vermeld,

terwijl in 1692 sprake is van zeven i.p.v. acht kinderen.

- g. Adrianus SCHIMMEL, ged. 10-8-1673.
Hij wordt hierna besproken onder 1/III.
- h. Jannetje SCHIMMEL, ged. 1-1-1675. Zij wordt in 1723 genoemd als weduwe van Gerrit Cornelisse van Domselaar, met wie zij in 1697 is getrouwd.

Van dit echtpaar zijn zeven kinderen bekend.

1/III. Adrianus (Arien) Willemse SCHIMMEL, ged. Amersfoort (Geref.) 10-8-1673. Hij neemt voor zijn zieke broer Jan enige jaren het kosterschap waar en wordt zelf aangesteld in 1704 als koster en schoolmeester. Hij overlijdt vermoedelijk in 1726; want in dat jaar wordt zijn zoon Willem zijn opvolger, tr. Amersfoort (Geref.) 29-7-1706

Jannetje/Jannigje Ariëns van Vulpen, jongedochter van Overlangbroek.

Uit dit huwelijk gedoopt Amersfoort (Geref.):

- a. Willem, ged. 28-8-1707.
Hij wordt hierna besproken onder 1/IV.
- b. Petronella, ged. 29-10-1709.
- c. Jannetje, ged. 13-3-1712.
- d. Arijen, ged. 30-7-1723.

1/IV. Willem Adriaanse SCHIMMEL, ged. Amersfoort (Geref.) 28-8-1707. Hij wordt, na de dood van zijn vader, in 1726 door de voogden van de ambachtsvrouw aangesteld tot koster en voorzanger. In 1760 werd hij door de classis vermaand omdat hij geen school hield. Zijn verweer was dat er te Leusden geen schoolhuis was. De aansporing om dan toch maar, in afwachting van een nieuw schoolhuis, met lesgeven te beginnen heeft hij naast zich neergelegd en er is ook niet meer op teruggekomen. Het huis waarin hij woonde was zijn eigendom en hij zal daarin wel een herberg hebben gehouden, want in 1748 telt Leusden twee herbergiers, waarvan één tevens koster is.

Vermoedelijk is Willem ca. 1788-'89 overleden, waarna Caspar Hopman als koster wordt aangesteld en er een einde is gekomen aan lange reeks "Schimmel-kosters".

Vermoedelijk is hij dezelfde als:

Willem Adriaanse Schimmel, geb. ca. 1695?; bij zijn huwelijk jongeman van Leusden,
tr. Amersfoort (Geref.) 6-2-1728 [E.K. 25/480]
Helmertje Elbertze van Ginkel; bij haar huwelijk jongedoch-

ter, wonende te Ysselt.

Uit dit huwelijk zijn geen kinderen bekend.

Naschrift.

Bij lezing van het vorenstaande vraagt men zich wellicht af waarom in een tijdschrift over de geschiedenis van Soest allerlei gegevens worden vermeld omtrent personen in Leusden en Amersfoort. Doch zoals de titel al aangeeft is dit de eerste aanzet van een "reeks" artikelen over deze familie en dan zal blijken dat in later tijd ook Soester inwoners aan bod kwamen. Daarbij is het niet onmogelijk dat bij de hiervoor besproken personen zich voorouders bevinden van één of meer van onze leden.

En voorts geeft het een kijkje op leven in die periode in de naaste omgeving van Soest.

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van:

- E.P. de Booy, Weldaet der Scholen; Stichtse Historisch Reeks, deel 3 (1977).
- W.A.G. Perks, Den Treek, 2e bijgewerkte editie, Amersfortia Reeks, deel 3 (1984)
- J.H.M. Putman en H.A. Burgman-Feenstra, Eemlandse Klappers (div. delen)

DE EIGENDOMWEG

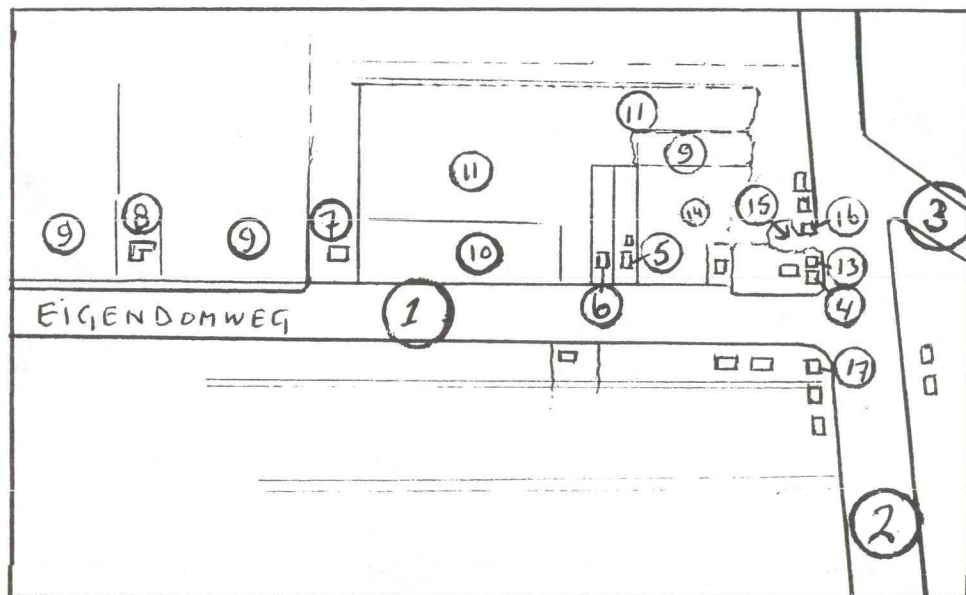
door Hugo Schaaf

De Eigendomweg was in 1938 nog een ongeplaveide weg, waarvan het gedeelte tussen Nieuweweg en de autosloperij van Luijben in herfst en winter veranderde in een diepe modderpoel, waarin herhaaldelijk auto's bleven steken.

Als men vanaf de Nieuweweg de Eigendomweg insloeg, zag men rechts op de hoek een moderne slagerswinkel, gevolgd door een uitspringend stuk grond, waarop, een meter of 20 vanaf de weg, een ouder, laag huis stond, met voor het huis altijd een paar kinderen, die, heen en weer wiegend, naar de weg staarden.

Na deze flessehals werd de weg breder, met direct rechts een huisje, gevolgd door een akker, die zich een meter of 30 langs de weg strekte.

Bij de nummering van de weg moet men rekening gehouden hebben met toekomstige woningen, net zoals dat het geval was

1. Eigendomweg	7. Vossenfarm	14. Akker
2. Nieuweweg	8. Kinderhuis	15. Open erf
3. Parklaan	9. Boomgaard	16. Rijwielzaak
4. Slagerij	10. Grasland	17. Kapper
5. nr. 14	11. Sloperij	
6. nr. 16	13. Groentewinkel	

met de oneven zijde van de Bosstraat.

Terug naar de Eigendomweg, waar we nu gekomen zijn aan de huizen 14 en 16, vermoedelijk gebouwd voor 1918, met op nr. 14 het echtpaar Beyen met dochter Fenna en op 16 het echtpaar Luyben met dochter Miesje en zoon Jelle.

Links van het huis van Luyben begon de autosloperij, die in 1948 de grootste van Nederland genoemd werd, met een waarde van 1 miljoen. De sloperij begon aan de straatzijde om een 40, 50 meter achter de huizen naar links en rechts uit te puilen. De meer handzame onderdelen waren aan het begin ondergebracht, waar een ruime keuze was uit honderden stuurwielen, bumpers, spatborden en wat al niet meer. Op de achtergrond torenden bergen chassis boven de huizen uit en waren duidelijk te zien vanaf de Nieuweweg.

Naast de ingang tot de sloperij was een grasveld, gevolgd door een woonhuis met daarachter een zilvervossenfarm; bij gunstige of liever gezegd ongunstige wind was hun aanwezigheid duidelijk te ruiken!

De Eigendomweg versmalde zich nu wat, met rechts een grote boomgaard die doorliep tot het kinderkuis dat volgens een kaart van 20 jaar geleden een nieuwe naam droeg, nl. Zuidereing.

Voor het laatste stuk na de vossenfarm moet ik voor een deel op de kaart vertrouwen, de grond langs dit deel van de weg werd door uitgestrekte boomgaarden in beslag genomen. Zo'n 150 meter na het kinderkuis volgen nog 5 gebouwen, waarvan 3 aan de weg, terwijl hier ook een pad begint dat bijna 300 meter het land ingaat en aan het einde ook een paar gebouwen heeft.

De linkerzijde van de weg was minder bebouwd en begon met een droge greppel en de tuin van de kapperszaak op de hoek van de Nieuweweg. Direct daarop een paar moderne huizen, dan een akker en tegenover nr. 16 een ouder huis of boerderij en dan nog 2 huizen tot de wegversmalling.

Hier begon het beboomde deel van wat op de kaart Eigendoms-
weg werd genoemd en ook nu nog lijkt die uitspraak, dus met een S, natuurlijker in de mond te liggen.

Ook op de oude kaart zie ik geen huizen meer, tot aan het einde van de weg, waar links op de hoek Tine Lykles woonde met haar ouders en zuster. Juffrouw Lykles was onderwijzeres in de eerste en tweede klas van de lagere school van de v.d. Huchtschool, die in 1938 nog in volle glorie op de Eng prijkte.

Bewoners Eigendomweg 14, Piet en Dina Beyen.

Eigendomweg 14.

Naar huidige maatstaven was het huis klein; de meeste vertrekken de helft kleiner dan men nu niet alleen verwacht, maar zelfs eist voor een echtpaar met 1 of 2 kinderen. Toch lukte het nog om 's zomers de voorkamer en twee slaapkamers boven te verhuren aan vakantiegasten, die duidelijk hoogst tevreden waren en graag het volgend jaar terugkwamen.

Dat het huis niet rechthoekig was, lijkt vreemd, maar zal indertijd wel een reden gehad hebben - bijv. niet genoeg geld! De bouw begon met een constructie die ongeveer een vierkant vormde. Aan de straatzijde bevond zich eerst het voortuintje, dan de voorkamer die de gehele breedte van het huis besloeg en die een uitbouw in het midden had, zodat de papegaai een mooi uitzicht had, terwijl er nog ruimte overbleef voor twee stoelen. Op deze manier deden de ramen dienst als een soort televisiescherm waarop verwachte en onverwachte gebeurtenissen en personen verschenen. Achter de voorkamer volgden van links naar rechts een wat kleinere achterkamer, de gang naar keuken en achterdeur, de trap naar boven en de voordeur. Onder de trap was een kelder en daarachter het toilet, nog zonder stromend water. Dit geheel vormde een vierkant, waar vervolgens rechts achter de keuken aangeplakt werd. Deze keuken had weer een uitstulping waar het gasfornuis stond.

De bovenverdieping had aan de voorkant 2 of 3 slaapkamers met daarachter een grote slaapkamer en nog een soort alkoof. Zoals wel meer gedaan werd in woningen met en-suite kamers, verhuisde men ook hier naar de wat intiemere en kleinere achterkamer, als de toen nog "echte" winters in aantocht waren. De op het zuidoosten gelegen voorkamer deed dan bovendien dienst als bufferzone voor de ijzige wind uit het oosten.

Tijdens de zomervakanties werd er ook verhuisd, zodat de betalende gasten de beschikking hadden over de voorkamer. Een paar passen achter de keuken bood een stenen schuurtje plaats aan de fietsen, de wasmachine en het zwarte spul dat de kolenman bracht in de vorm van anthraciet, eierkolen, cokes en tijdens de oorlog zelfs nog turf. Daarachter een zelfgebouwde schuur waar de konijnen huisden, terwijl aan de achterkant van deze schuur nog een paar aparte hokken behuizing gaven aan deze dieren, die gehouden werden voor de prijzen en voor het vlees.

De moestuin naast en achter de schuren eindigde op een langwerpige perceel met vruchtbomen, dat vanaf de Nieuweweg bereikbaar was.

Wanneer het echtpaar Beyen op nummer 14 kwam wonen, is me niet bekend. Oom Piet stierf in 1956 en had al een paar jaar AOW na 32 jaar trouwe dienst als chef-kok bij Hotel Zeiler tegenover het station in Baarn.

Vóór die tijd was hij scheepskok geweest en op een van die reizen nam hij een papegaai mee voor de kleine Fenna.

Dochter Fenna was, wat later "modinette" zou heten en zij trouwde met Henk Brulleman uit Baarn, wiens vader een imkerij had aan de Faas Eliaslaan. Na het huwelijk in 1939 gingen ze in Nijkerk wonen aan de Holkerweg, waar Tante Dien en ik hen eens bezochten; de reis ging per fiets! De datum was 31 juli 1940, net een week na het eerste bombardement op station Amersfoort; op de Soesterweg, die langs het emplacement liep, was nog een sterke brandlucht waar te nemen.

Wat Oom Piet's werkkring in Baarn betreft, daarheen ging hij per fiets. Zo tegen een uur of vijf keek Lorre al uit en zodra Oom Piet de hoek om kwam, riep hij verheugd: "Pappa!". Lorre had, in tegenstelling tot veel van zijn soortgenoten, een zacht en melodieus stemgeluid.

"Koppie Krauw" werd wel gevraagd, maar alleen Oom Piet en Fenna konden dit naar zijn tevredenheid doen. Een andere vorm van contact werd geluidloos gevraagd, wanneer hij met de snavel aan de tralies hing en beide poten naar buiten stak, je mocht hem dan een pootje geven.

Kinderen vonden het leukst zijn "Hip, hip, hoera!!!" en een enkele keer werd het klapstuk uitgevoerd, dat was: "Lorretje, Kaporretje, Kaporretje, Poe!!!".

Hij moest voor dit alles wel in een goede bui zijn, soms was het mis en keerde hij de toehoorders de rug toe, terwijl hij zachtjes mompelde: "Verrek maar!!!".

Bij warm weer stond hij buiten op de regenton naast de voordeur en was dan een grote attractie voor de kinderen. Na de dood van Oom Piet kwijnde hij weg en fleurde pas op toen hij bij Fenne in huis kwam, waar ook Tante Dien, die inmiddels ziek geworden was, haar laatste dagen doorbracht.

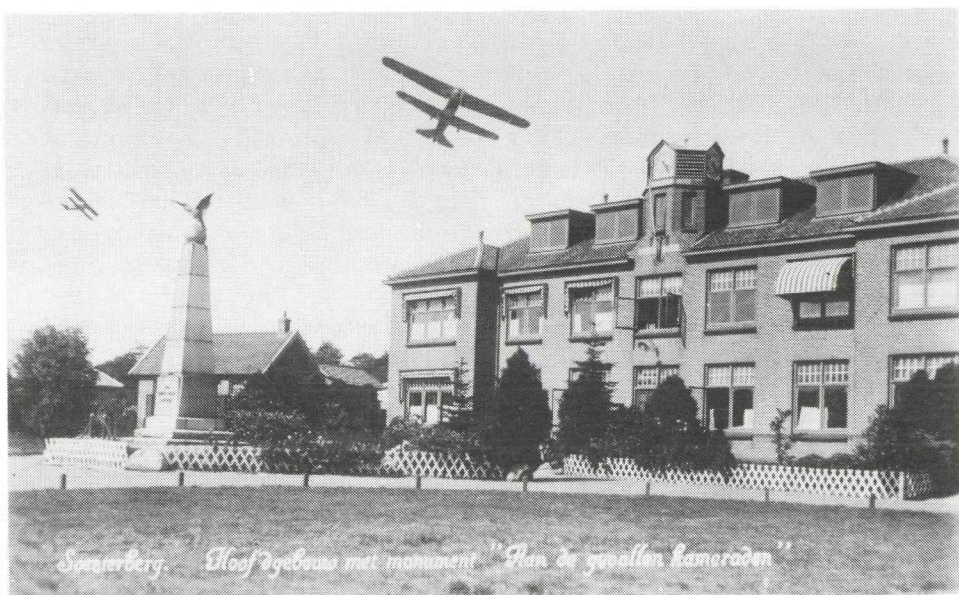
Tot slot moet nog een huisgenoot genoemd worden: de gepensioneerde heer Bokma, doofstom en bijna blind, die omstreeks 1941 bij de familie Beyen in huis kwam.

Ondanks zijn handicap had hij zich opgewerkt tot boekhouder,

hij had in het buitenland gereisd en leek, naar een schilderij van een zeilschip te oordelen, ook talent voor schilderen te bezitten. Een gesprek met hem voeren was niet mogelijk; alleen korte mededelingen werden in zijn hand "geschreven".

Hij hield dan zijn hand dicht bij zijn ogen en je moest dan met de wijsvinger de woorden schrijven. Gelukkig was er een andere contactmogelijkheid: hij kon goed dammen en van de vele partijtjes die we speelden heb ik er niet een kunnen winnen.

Na 1958 brak ook voor de Eigendomweg de tijd van de grote veranderingen aan en het valt 37 jaar later moeilijk om nr. 14 terug te vinden.

Gedenknaald te Soesterberg voor de verplaatsing in 1948 bij het hoofdgebouw van de Lucht Vaart Afdeling. Zie foto omslag.

